

מבואר בתוס' שלפי הדעה שקדשי בדק הבית בכלל 'העמדה והערכה' הם, אם לא נערכו בחייהם לצורך פדיון, שוב אינם נפדים ואין בהם מעילה. והרמב"ם פוסק שגם קדשי בדק הבית בכלל העמדה והערכה, וגם מדייקים האחרונים מדבריו שסובר שאין מועילה העמדה והערכה מחיים כדי לפדותו לאחר מיתה – ולפי"ז יש אומרים בדעתו שקדשי בדק הבית שמתו אין בהם מעילה אף לא מדרבנן. ויש אומרים לאידך גיסא, שגם אם לא נעמדו ונערכו, יש מעילה בקדשי בדק הבית שמתו מדאורייתא.

דף טז

- כה. א. האם הנבלות מצטרפות זו עם זו לטומאה ולחייב את האוכלם?
 ב. האם בהמה טמאה שמתה אסורה משום 'נבלה'? האם בשר טמאה מן החי אסור משום אבר מן החי?
 ג. האם אבר מן החי מצטרף עם נבלה לחיוב אכילה או לטומאה?
- א. נבלות של בהמות טהורות מצטרפות זו עם זו לכזית, לחייב את האוכלם משום נבלה, וכן לטמא טומאת נבלות. וכן נבלות של טמאות מצטרפות זו עם זו לטומאה ולחייב עליהם משום 'טמא'. [ומשום 'נבלה' – מחלוקת אם חייבים עליהן, כדלהלן].
- צירוף נבלה של בהמה טמאה עם של טהורה; לרב, מצטרפים לענין טומאה ואין מצטרפים לענין אכילה, לפי שאיסור נבלה לא חל על איסור טמאה, והרי כל אחד מן החצאים אסור משם אחר. ללוי, מצטרפים גם לאכילה. ולרב אסי – אין מצטרפים. יש אומרים לדעתו שאפילו לענין טומאה אין מצטרפים (הואיל ולענין אכילה אין להם צירוף (תוס'), או מפני שחילקן הכתוב. אחרונים), ויש אומרים שלענין טומאה מצטרפים, כרב.
- מבואר בגמרא שלדעת התנא הסובר איסור חל על איסור, מצטרפים טמאים וטהורים גם לענין אכילה.
- א. לפרש"י, טעמו של לוי שמצטרפים, כי סובר איסור חל על איסור. והתוס' כתבו שאף אם בעלמא אין איסור חל על איסור, סובר לוי שנבלה חלה על טמאה, שהרי אמרה תורה שהנבלה חלה על איסור חלב.
- ב. הרמב"ם פסק כרב שטמאה וטהורה מצטרפות לטומאה ולא לאכילה. והראב"ד סובר שהלכה כלוי.
- ג. נבלות בהמה חיה ועוף טהורים מצטרפים. בהמה וחיה טמאות – מצטרפות, אבל עוף טמא ודגים טמאים אינם מצטרפים, שהרי כל אחד לאו לעצמו (עפ"י רמב"ם מאכ"א ד, יז).

מבואר בסוגיא, שאיסורים משני שמות אינם מצטרפים זה עם זה להשלמת שיעור. ואולם יוצא מן הכלל הזה נבלה וטרפה, שכתב הרמב"ם (מאכ"א ד, יז עפ"י ספרי ראה; ירושלמי גזיר ו, א) שמצטרפים (וע"ע אחיעזר ו, ב).

- ב. לרב ולרב אסי, איסור נבלה לא חל על בהמה טמאה, וכדעת התנאים שאין איסור חל על איסור. ללוי – חל.

כאמור, רש"י (כאן ובכריתות יד רע"א) פרש שלוי סובר איסור חל על איסור. והתוס' (כאן ובמכות טז): פרשו שאפילו בעלמא אינו חל כאן חל. וכן נראית דעת הראב"ד שפסק כלוי (וע"ע בענין זה, ובחלות איסור נבלה על עוף טמא – מהרש"ל ומהרש"א חולין ק; שטמ"ק כריתות יד אות א; שער המלך איסור"ב יז; רש"ש כאן; אחיעזר ח"ב ו, ג-ד).

אבר מן החי, לדברי רבי יהודה (ורבי אלעזר) הריהו נוהג בטמאה. וחכמים חולקים (ע' בפירוט בחולין קא-קב).

- ג. משמע בגמרא שאבר מן החי אינו מצטרף עם נבלה לא לטמא ולא לענין אכילה.
- א. הרמב"ם (מאכ"א ד, יז) פסק שבשר מן החי מצטרף עם נבילה. ויש מי שכתב לתלות הדבר במחלוקת אמוראים (בחולין קב) במקור איסור בשר בחלב, אם משום ובשר בשדה טרפה, והרי הטרפה כנבלה ומצטרף עמה (כדברי הרמב"ם), או משום לא תאכל הנפש עם הבשר והריהי אזהרה נפרדת הלכך אינו מצטרף (עפ"י אור שמח מאכ"א ד, יז).
- ב. אבל שני חצאי זיתים של בשר מן החי – מצטרפים זה עם זה לחייב את האוכל משום בשר מן החי, ואפילו מטמאה וטהורה מצטרפים לר' יהודה שאמר אבר מן החי נוהג בטמאה. (ולענין צירוף חצאי אבר – ע' חולין קג, ובתוס' וע"ע בקרן אורה).

כו. א. מהו שיעור שרצים לענין טומאתם ולהתחייב על אכילתם, בבשרם ובדמם?
ב. מהו שיעור נבלת בהמה לטמא ולחייב אכילה?

- א. שמונה שרצים המפורטים בתורה – מטמאים במותם בכעדשה. אבר שלם שלהם – אין לו שיעור ומטמא בכלשהו.
- אבר שלם הפורש מהם בחייהם; כתב הרמב"ם (שאה"ט ד, ד) שמתמא בכלשהו.

לענין אכילת שרצים; אמר רב יהודה אמר רב: לוקים עליו בכזית (לא תאכלום – ואכילה בכזית). והעמידו דבריו באוכלם בחייהם, אבל לאחר מותם שיעורם בכעדשה, כשם ששיעור טומאתם בכעדשה. כך שנה רבי יוסי ברבי חנינא וקילסו ר' יוחנן – שנאמר והבדלתם... ולא תשקצו את נפשתיכם (היינו אכילה) בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא – פתח באכילה וסיים בטומאה, מה טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה.

- א. מפרש"י מבואר שדין זה אינו אמור אלא בשמונה שרצים, אבל שאר שרצים שאינם מטמאים – שיעור אכילתם בכזית. וכן פסק הרמב"ם (מאכ"א ב. ולפירוש התוס' כאן אין הכרח בדבר, אבל בזבחים קו: כתבו כפרש"י כאן). ויש אומרים בכעדשה (רש"י זבחים קו:).
- ב. אבר שלם משמונה שרצים, אעפ"י שאין שיעור לטומאתו, אין לוקין על אכילתו אלא בכעדשה. כן כתב הרמב"ם. וכן סתם בלקוטי הלכות, ואילו במנחת חינוך (קסב, א-ב) נקט כדבר פשוט שרש"י ותוס' סוברים שלוקין עליו בכלשהו, והביא גם מהרשב"א שכתב כן בפירוש. שרץ שלם – לוקים עליו בכל שהוא משום 'בריה' (עפ"י מכות יז ועוד).

- ב. נבלת בהמה מטמאה בכזית. אבר שלם מטמא בכל שהו. ולענין אכילה לעולם אין לוקין בפחות מכזית (שנבלת בהמה לא הוקשה לשרצים לענין השוואת אכילתה לטומאתה, אלא לענין 'בל תשקצו' בלבד). האוכל טמאה, יש אומרים שמלבד איסור טמאה לוקה גם משום ולא תשקצו את נפשתיכם (ע' מגלת אסתר, סהמ"צ שורש ט – עפ"י רש"י במכות). ויש חולקים וסוברים שאין לוקים על לאו זה משום שהוא לאו שבכללות (רמב"ן בהשגותיו שם).